

Юревич М. В.,
аспірант кафедри кримінального
процесу
Національного юридичного
університету
імені Ярослава Мудрого, м. Харків

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ПРОКУРОРА ЯК ОДНА З УМОВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про прокуратуру» функції прокуратури України здійснюються виключно прокурорами; делегування функцій прокуратури, а також при-власнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускається [1]. У зв'язку з цим можемо справедливо стверджувати, що виконання завдань та реалізація функцій такого державного органу, як прокуратура дозволяється лише високопрофесій-ним, висококомпетентним та добросовісним особам. Системний аналіз законодавства про прокуратуру дає можливість розглядати професіоналізм прокурора у наступних ракурсах.

По-перше, унормовується професіоналізм майбутнього прокурора через цензову систему щодо кандидата на посаду прокурора, серед чого виокремимо такі вимоги, як наявність вищої юридичної освіти та стажу роботи в галузі права. Так, Закон України «Про прокуратуру» встановлює, що прокурором окружної прокуратури може бути призначений громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше двох років, прокурору обласної прокуратури потрібно мати стаж роботи в галузі права не менше трьох років, прокурору Офісу Генерального прокурора та прокурору Спеціалізованої антикорупційної прокуратури – стаж роботи в галузі права не менше п'яти років. Щодо вищої юридичної освіти Закон містить таке її пояснення: вищою юридичною освітою є освіта, здобута в Україні (або на території колишнього СРСР до 1 грудня 1991 року) за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра, а також вища юридична освіта за відповідним освітньо-кваліфікаційним рівнем, здо-бута в іноземних державах та визнана в Україні в установленому законом порядку. Про-цедура визнання здійснюється відповідно до Порядку визнання здобутих в іноземних закладах вищої освіти ступенів вищої освіти [2], згідно з яким зацікавлена особа для подальшого працевлаштування в Україні для визнання її диплому, отриманого в закладі вищої освіти за кордоном, має звернутися до Міністерства освіти і науки України для проходження необхідних процедур.

Під стажем роботи в галузі права Закон називає стаж роботи особи за спеціальністю після здобуття нею вищої юридичної освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеці-аліста або магістра. На виконання цього положення відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, прийняв Рішення «Про затвердження переліку посад, обій-мання яких зараховується до стажу роботи в галузі права» [3], що полегшує компетент-ному органу вирішення питання прийнятності необхідного стажу роботи в галузі права для претендентів на посаду прокурора.

13 березня 2023 року Президент України підписав закон про скасування стажу для посади прокурора окружної прокуратури та запровадження посади прокурора-стажиста окружної прокуратури. Відповідно до Закону № 5158 (2203-IX) стати прокурором-стажистом зможе громадянин України, який має вищу юридичну освіту та вільно володіє державною мовою, відібраний на посаду на конкурсних засадах.

По-друге, професіоналізм майбутнього прокурора оцінюється через процедуру добору. Так, прозорість діяльності прокуратури, серед іншого, забезпечується відкритим і конкурсним зайняттям посади прокурора (п. 9 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про прокуратуру»). Так би мовити, механізм добору та призначення передбачає відбір «кращих з кращих», задля забезпечення призначення на посаду особи, яка дійсно відповідає вимогам щодо кандидата на посаду прокурора та в подальшому зможе підтримувати авторитет прокуратури як державного органу та ефективно виконувати її завдання. Перевірка професіоналізму означає, зокрема: 1) кандидат має скласти кваліфікаційний іспит, що проводиться з метою перевірки рівня теоретичних знань у галузі права, європейських стандартів у галузі захисту прав людини, володіння державною мовою, аналітичних здібностей кандидатів та практичних навичок і складається з анонімного тестування та практичного завдання, після якого визначається рейтинг кандидатів на посаду прокурора відповідно до кількості балів, набраних кандидатами за результатами складання кваліфікаційного іспиту (ст. 31); 2) за результатами проходження кандидатом на посаду прокурора спеціальної підготовки Тренінговий центр прокурорів України приймає вмотивоване рішення про успішне чи неуспішне її проходження, копія якого вручається кандидату на посаду прокурора; кандидат на посаду прокурора вважається таким, що успішно пройшов спеціальну підготовку, якщо за результатом іспиту отримав більше 50 відсотків максимально можливого бала (ст. 33); 3) уповноважений орган проводить конкурс на зайняття вакантних посад прокурора на підставі рейтингу кандидатів. У разі наявності в кандидатів однакової кількості балів перевага надається тому кандидату, який працював на тимчасово вакантній посаді прокурора або має більший стаж роботи в галузі права (ст. 34).

По-третє, професіоналізм є невід'ємною характеристикою виконання прокурором покладених на нього службових повноважень. Це означає, що професіоналізм є його ефективністю, дієвістю, його здібностями щодо належного використання своїх знань та навичок, вміння знаходити оптимальне рішення у складній ситуації, бути відповідальним за свої дії та результати роботи, застосовувати юридичну аргументацію, виявляти проблеми правового регулювання та шляхи їхнього вирішення, логічно, критично та системно аналізувати документи, скласти процесуальні документи, виступати перед аудиторією тощо. Професіоналізм має постійно підвищуватися прокурором, для цього створено систему підвищення кваліфікації, запроваджено посаду прокурора-стажиста, закликається до постійної самоосвіти та удосконалення рівня компетентності. Відповідно до ст. 15 Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів, «прокурор повинен здійснювати службові повноваження сумлінно, компетентно, вчасно і відповідально. Постійно підвищувати свій загальноосвітній та професійний рівень, культуру спілкування, виявляти ініціативу, відповідальне ставлення та творчий підхід до виконання своїх службових обов'язків, фахово орієнтуватися в чинному законодавстві, передавати власний професійний досвід колегам. Він має усвідомлювати, що його діяльність оцінюється»

ся з урахуванням рівня підготовки, знання законодавства, компетентності, ініціативності, комунікативних здібностей, здатності вчасно і якісно виконувати службові обов'язки та завдання» [4].

По-четверте, своєрідним показником високого професійного рівня прокурора є відсутність у нього стягнень за вчинення дисциплінарного проступку.

Підсумовуючи викладене, можемо наголосити, що професіоналізм прокурора є однією з умов забезпечення права на справедливий суд в умовах збройного конфлікту та, особливо, в умовах повоєнного поновлення країни.

Список використаних джерел

1. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовт. 2014 № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/conv#n594>.
2. Порядок визнання здобутих в іноземних закладах вищої освіти ступенів вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 5 серп. 2016 р. № 952. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1188-16#Text>.
3. Про затвердження переліку посад, обіймання яких зараховується до стажу роботи в галузі права: Рішення відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, № 30дк-18 від 07 лютого 2018. URL: <https://kdkp.gov.ua/decision/2018/02/07/611>.
4. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів : затв. Всеукраїнською конференцією прокурорів від 27.04.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001900-17#Text>.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор Л. М. Москвич